

Spis treści

Wstęp	17
Wprowadzenie teoretyczno-metodologiczne	25
1. Zakres i cel opracowania	25
2. Problemy badawcze	31
3. Metoda badawcza.....	35
4. Stan badań	37
5. Typy źródeł i opracowań.....	40
6. Etnopolityka jako przedmiot badań	42

CZĘŚĆ I

ETNICZNOŚĆ JAKO KOMPONENT ETNOPOLITYKI

Rozdział I. Etnogeneza ludów tureckich	87
1. Pochodzenie ludów tureckich.....	87
2. Etnonimia i toponimia	105
3. Tradycje i tryb życia.....	106

Rozdział II. Narodowości tureckie w strukturze etnicznej Azji Centralnej w okresie kolonizacji rosyjskiej	110
1. Czynniki implikujące zmiany struktury etnicznej	110
2. Przemieszczenia ludności	112
3. Zmiany struktury etnicznej regionu	118
4. Struktura etniczno-społeczna ludności napływowej	127

Rozdział III. Narodowości tureckie w strukturze etnicznej w okresie sowietyzacji Azji Centralnej	136
1. Czynniki implikujące zmiany struktury etnicznej	136
2. Przemieszczenia ludności	140
3. Zmiany struktury etnicznej regionu	144
4. Struktura etniczno-społeczna ludności napływowej	156

Rozdział IV. Narodowości tureckie w niepodległych państwach Azji Centralnej ..	158
1. Czynniki implikujące zmiany struktury etnicznej	158

2. Przemieszczenia ludności	158
3. Zmiany struktury etnicznej po 1991 r.	167
4. Struktura etniczno-społeczna populacji	174
Rozdział V. Podstawowe wymiary tożsamości narodów Azji Centralnej	178
1. Tożsamość etniczna i narodowa.....	178
2. Tożsamość polityczna.....	188
3. Tożsamość ludności nietytularnej.....	192
4. Religia a tożsamość etniczna i narodowa.....	197
CZĘŚĆ II	
ORGANIZMY ETNOPOLITYCZNE NARODOWOŚCI TURECKICH	
W AZJI CENTRALNEJ	
Rozdział VI. Procesy państwowotwórcze do podbojów rosyjskich	
w Azji Centralnej.....	207
1. Historyczne formy organizacji życia społeczno-politycznego	
cywilizacji koczowniczej.....	207
2. Złota Orda a konsekwencje dla procesów państwo-	
i narodotwórczych	210
3. Procesy państwowotwórcze a podziały rodowo-plemienne narodowości	
tureckich	212
Rozdział VII. Modernizacja instytucjonalno-organizacyjnych form życia	
narodowości tureckich w Imperium Rosyjskim	236
1. Podbój regionu i polityka narodowościowa w I połowie XIX w.	236
2. Próby rusyfikacji w II połowie XIX w. i reformy	
polityczno-administracyjne	244
3. Modernizacja i granice adaptacji kapitalistycznych wzorów	
organizacji życia społeczno-politycznego	248
4. Rewolucja kulturalna a procesy narodotwórcze	250
5. Walka narodowo-wyzwoleńcza narodowości tureckich.....	254
6. Rola inteligencji w ruchach etnopolitycznych	257
Rozdział VIII. Polityka narodowościowa ZSRR w Azji Centralnej.....	263
1. Początki walki o ustanowienie władzy radzieckiej w regionie.....	263
2. Partia bolszewicka wobec kwestii narodowościowej.....	266
3. Uwarunkowania etnopolityczne podziału Azji Centralnej.....	270
4. Republiki związkowe a konsolidacja narodowa.....	277
5. Korenizacja władzy i trybalizm	285
6. Polityka językowa i jej skutki.....	290
Rozdział IX. Niepodległość i budowa państwowości narodowości tureckich ...	292
1. Proklamowanie suwerenności i ustrój terytorialny niepodległych	
państw	296

2. Podstawy konstytucyjno-prawne etnopolityki.....	302
3. Obywatelstwo, prawa narodów i mniejszości etnicznych	305
4. Ideologie narodowe: deklaracje i mistyfikacje.....	309
5. Modele etnopolityki i instytucje dialogu międzyetnicznego	315

CZĘŚĆ III

PROCESY ETNOPOLITYCZNE W PAŃSTWACH

TURECKOJĘZYCZNYCH AZJI CENTRALNEJ

Rozdział X. Polityzacja etniczności	329
1. Mechanizmy mobilizacji narodowości tureckich	329
2. Etnizacja ustroju państwowego	332
3. Partie i organizacje etnopolityczne	333
4. Podłoże konfliktów etnopolitycznych	349
5. Polityka Rosji i Uzbekistanu wobec swoich diaspor w Kazachstanie i Kirgistanie.....	362
Rozdział XI. Polityka językowa niepodległych państw tureckojęzycznych	366
1. Polityka językowa jako komponent etnopolityki w regionie	366
2. Instrumenty prawne w sferze językowej.....	369
3. Onomastyka, terminologia i języki państwowe w administracji	375
4. Reformy alfabetu	377
5. Efektywność polityki językowej	380
Rozdział XII. Etnokracja i podziały socjopolityczne	389
1. Struktura etniczna władzy politycznej.....	389
2. Kryteria polityki kadrowej w administracji	395
3. Trybalizm w kulturze politycznej Kazachów i Kirgizów.....	400
4. Specyfika trybalizmu uzbeckiego i turkmeńskiego	411
Rozdział XIII. Paradygmaty etnopolityki – między etnicznością a wspólnotą obywatelską	414
1. Paradygmat <i>narodu rdzennego</i>	414
2. Etnosymbolizm azjatycki – naród jako wspólnota etniczna.....	418
3. Modernizm – naród jako wspólnota obywatelska.....	426
4. Bariery procesu narodotwórczego.....	434
Zakończenie	443
Bibliografia.....	450
Streszczenia	475

Table of Contents

Foreword	17
Theoretical-methodological Introduction	25
1. Goal and Scope of the Analysis	25
2. Research Problems	31
3. Research Method	35
4. State of Present Studies	37
5. Types of Sources and Analyzes	40
6. Ethnopolitics as a Subject of Research	42
PART I	
ETHNICITY AS A COMPONENT OF ETHNOPOLITICS	
Chapter I. Ethno-Genesis of Turkic Peoples	87
1. Origins of Turkic Peoples	87
2. Ethnonymy and Toponymy	105
3. Traditions and Ways of Life	106
Chapter II. Turkic Nationalities in Central Asia Ethnic Structure in Times of Russian Colonization	110
1. Issues Implying Changes in Ethnic Structure	110
2. Dislocation of the Population	112
3. Changes in Ethnic Structure of the Region	118
4. Social and Ethnic Structure of Immigratory Population	127
Chapter III. Turkic Nationalities in Ethnic Structure in Times of Central Asia Sovietisation	136
1. Issues Implying Changes in Ethnic Structure	136
2. Dislocation of the Population	140
3. Changes in Ethnic Structure of the Region	144
4. Social and Ethnic Structure of Immigratory Population	156
Chapter IV. Turkic Nationalities in Independent States of Central Asia	158
1. Issues Implying Changes in Ethnic Structure	158

2. Dislocation of the Population	158
3. Changes in Ethnic Structure of the Region after 1991	167
4. Social and Ethnic Structure of Immigratory Population	174
Chapter V. Basic Dimensions of Central Asia Nations' Identity.	178
1. Ethnic and National Identity	178
2. Political Identity	188
3. Non-titular Population Identity	192
4. National and Ethnic Identity and Religion	197

PART II
ETHNOPOLITICAL ORGANIZATIONS OF TURKIC NATIONALITIES
IN CENTRAL ASIA

Chapter VI. State-Building Processes before Russian Conquest in Central Asia	207
1. Historical Forms of Social and Political Life Organization in Nomadic Civilization	207
2. Golden Horde and Its Consequences for State- and Nation-Building Processes	210
3. State-Building Processes and Kin-Tribal Divisions of Turkic Peoples ..	212

Chapter VII. Modernization of Institutional and Organizational Forms of Life of Turkic Peoples in Russian Empire	236
1. Conquest of the Region and Politics Regarding Nationality in the First Half of the 19th Century	236
2. Russification Attempts in the Second Half of the 19th Century and Political and Administrative Reforms	244
3. Modernization and Limits of Adaptation of Capitalistic Patterns of Organization in Social and Political Life	248
4. Cultural Revolution and Nation-Building Processes	250
5. National and Liberation Struggles of Turkic Peoples	254
6. The Role of Intelligentsia in Ethnopolitical Movements	257

Chapter VIII. USSR Politics Regarding Nationalities in Central Asia	263
1. Beginnings of Struggles for Establishing Soviet Rule in the Region	263
2. Bolshevik Party and Nationalities Question	266
3. Ethnopolitical Conditions of Division of Central Asia	270
4. Soviet Republics and National Consolidation	277
5. Tribalism and Korenizatsiia of Power	285
6. Language Policy and Its Consequences	290

Chapter IX. Independence and Turkic Nationalities State-Building	296
1. Proclamation of Independence and Territorial Organization of the Independent States	296

2. Constitutional and Legal Fundaments of Ethnopolitics	302
3. Citizenship, Rights of Nations and Ethnic Minorities.....	305
4. National Ideologies: Declarations and Mystifications	309
5. Politics Models and Institutions of Inter-Ethnic Dialogue	315

PART III

ETHNOPOLITICAL PROCESSES IN TURKIC-LANGUAGE COUNTRIES OF CENTRAL ASIA

Chapter X. Politicization of Ethnicity	329
1. Turkic Nationalities Mobilization Mechanisms	329
2. Ethnical Organization of Power	332
3. Parties and Ethnopolitical Organizations.....	333
4. Basis of Ethnopolitical Conflicts	349
5. Russia and Uzbekistan Policies regarding their diasporas in Kazakhstan and Kyrgyzstan	362
Chapter XI. Language Policy in Independent Turkic-Language Countries...	366
1. Language Policy as a Component of Ethnopolitics in the Region	366
2. Legal Instruments in Language Sphere	369
3. Onomastics, Terminology and Official Languages in Administration Apparatus	375
4. Alphabet Reforms	377
5. Language Policy Effectiveness.....	380
Chapter XII. Ethnocracy and Sociopolitical Divisions	389
1. Ethnical Structure of Political Power	389
2. Cadre Politics in Administrative Apparatus Criteria	395
3. Tribalism in Political Culture of Kazakhs and Kyrgyz	400
4. Peculiarities of Uzbek and Turkmen Tribalism.....	411
Chapter XIII. Ethnopolitics Paradigms – between Ethnicity and Civic Community	414
1. <i>Aboriginal Nation</i> Paradigm	414
2. Asiatic Ethnosymbolism – Nation as Ethnic Community	418
3. Modernism – Nation as Civic Community.....	426
4. Limits of Nation-Building Process.....	434
Conclusion	443
References.....	450
Summary.....	475

Содержание

Предисловие	17
Теоретико-методологическое введение	25
1. Область и цель работы	25
2. Исследовательские проблемы	31
3. Исследовательский метод	35
4. Состояние исследований	37
5. Типы источников и монографии	40
6. Этнополитика как предмет исследований	42
ЧАСТЬ I	
ЭТНИЧНОСТЬ – КОМПОНЕНТ ЭТНОПОЛИТИКИ	
Раздел I. Этногенез тюрков	87
1. Происхождение тюрков	87
2. Этнонимия и топонимия	105
3. Традиции и стиль жизни	106
Раздел II. Тюрки в этнической структуре Центральной Азии в период российской колонизации	110
1. Факторы влияющие на изменения этнической структуры	110
2. Перемещения населения	112
3. Изменения этнической структуры региона	118
4. Этносоциальная структура пришлого населения	127
Раздел III. Тюрки в этнической структуре в период советизации Центральной Азии	136
1. Факторы влияющие на изменения этнической структуры	136
2. Перемещения населения	140
3. Изменения этнической структуры региона	144
4. Этносоциальная структура пришлого населения	156
Раздел IV. Тюрки в независимых государствах Центральной Азии	158
1. Факторы влияющие на изменения этнической структуры	158

2. Перемещения населения	158
3. Изменения этнической структуры после 1991 года	167
4. Этносоциальная структура популяции	174

Раздел V. Основные измерения идентичности народов Центральной

Азии	178
1. Этническая и национальная идентичность	178
2. Политическая идентичность	188
3. Идентичность нетитульного населения	192
4. Религия и этническая идентичность	197

ЧАСТЬ II

ЭТНОПОЛИТИЧЕСКИЕ ОРГАНИЗМЫ ТЮРКОВ В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ

Раздел VI. Государствообразующие процессы до российских завоеваний в Центральной Азии . . . . .

207	
1. Исторические формы организации общественно-политической жизни кочевой цивилизации	207
2. Золотая Орда и последствия её существования для государство-и нациообразующих	210
3. Государствообразующие процессы и родо-племенные деления тюрков	212

Раздел VII. Модернизация институционально-организационных форм жизни тюрков в Российской Империи . . . . .

236	
1. Завоевание региона и национальная политика в первой половине XIX века	236
2. Попытки русификации тюрков во второй половине XIX века и политическо-административные реформы	244
3. Модернизация и границы адаптации капиталистических моделей организации общественно-политической жизни	248
4. Культурная революция и процессы строительства наций	250
5. Национально-освободительная борьба тюрков	254
6. Роль интеллигенции в этнополитических движениях	257

Раздел VIII. Национальная политика СССР в Центральной Азии . . . . .

263	
1. Начало борьбы за установление советской власти в регионе	263
2. Отношение партии большевиков к национальному вопросу	266
3. Этнополитические обусловленности разделения Центральной Азии	270
4. Союзные республики и национальная консолидация	277
5. Коренизация власти и трайбализм	285
6. Языковая политика и её последствия	290

Раздел IX. Независимость и строительство национальной государственности тюрков	296
1. Провозглашение суверенности и территориальное устройство независимых государств	296
2. Конституционно-правовые основы этнополитики	302
3. Гражданство, права народов и этнических меньшинств	305
4. Национальные идеологии: декларации и мистификации	309
5. Модели этнополитики и институты межэтнического диалога	315

ЧАСТЬ III

ЭТНОПОЛИТИЧЕСКИЕ ПРОЦЕССЫ В ТЮРКОЯЗЫЧНЫХ ГОСУДАРСТВАХ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ

Раздел X. Политизация этничности	329
1. Механизмы мобилизации тюркских народов	329
2. Этнизация государственной системы.	332
3. Партии и этнополитические организации.	333
4. Основа этнополитических конфликтов.	349
5. Политика России и Узбекистана по отношению к своим диаспорам в Казахстане и Киргизстане.	362

Раздел XI. Языковая политика независимых тюркоязычных государств	366
1. Языковая политика как компонент этнополитики в регионе	366
2. Юридические инструменты в языковой сфере	369
3. Ономастика, терминология и государственные языки в администрации	375
4. Реформы алфавита	377
5. Эффективность языковой политики	380

Раздел XII. Этнократия и социополитические деления	389
1. Этническая структура политической власти	389
2. Критерия кадровой политики в администрации.	395
3. Трайбализм в политической культуре казахов и киргизов	400
4. Специфика узбекского и туркменского трайбализма	411

Раздел XIII. Парадигмы этнополитики – между этничностью и гражданской общностью	414
1. Парадигма <i>коренного народа</i>	414
2. Азиатский этносимволизм – нация как этническая общность	418
2. Модернизм – нация как гражданская общность	426
3. Барьеры процесса строительства нации	434

Заключение	443
-----------------------------	-----

Библиография	450
-------------------------------	-----

Резюме	475
-------------------------	-----